

• Dyrever

Villaks fryser fast i isen: Anmelder Statkraft for dyreplageri

Utfordringer: Regulerte villakselver med minimal vintervannføring, som her i Skjoma i Nordland, skaper store utfordringer for både laks, yngel og rogn i kuldebølgen som har vært

Miljøorganisasjonen SalmonCamera vil anmelde kraftselskap for lidelsene villaksen utsettes for når den fryser fast i elver med liten vintervannføring. – Vi har ikke begått miljøkriminalitet, sier Statkraft.

Sprengkulda denne vinteren har ført til at en del villaks fryser fast i isen i vassdrag med liten vannføring på grunn av kraftutbygging. Dette får miljøorganisasjonen SalmonCamera til å reagere kraftig:

– I vinter er det villaks som har lidd voldsomt på grunn av liten vannføring – blant annet i elva Skjoma i Nordland. Vi har allerede satt i gang en prosess der vi innhenter juridisk bistand, og vurderer å anmelde Statkraft for

dyremishandling, sier daglig leder i SalmonCamera, Rune Jensen, til Nationen.

Moralsk og juridisk ansvar SalmonCamera er en ideell organisasjon med formål å rette søkelys på menneskeskapte problemer for villaks, sjørret og sjørøye.

– Målet til SalmonCamera er å få laks-, sjørret- og sjørøyebestandene tilbake til historisk, naturlig nivå, og at beskatning

skjer på en bærekraftig måte som sikrer bestandene, også for etterlekten, sier Jensen.

Han understreker at selv om et kraftselskap har en rettighet til å forvalte vannstrømmingen i en elv, så er de likevel pålagt å følge lovverk som står over denne rettigheten.

– Vi mener selskapene har et moralsk ansvar til å iverksette tiltak der de vet at dyr kan bli utsatt for akutt fare eller miste livet. Nå vil i tillegg få undersøkt om de har et juridisk ansvar, sier Jensen.

Dyrever og naturmangfold

Han viser til at over konsesjonslovgivningen står blant annet dyreverloven og naturmangfoldsloven samt flere andre lovhemler. Disse blir nå vurdert av advokatene SalmonCamera har engasjert i forhold til den aktuelle anmeldelsen.

– Vi får en juridisk vurdering

av hvilke lovhemler som kan linkes til anmeldelsen etter blant annet laksetragedien i Skjoma, sier Jensen

Nylig presenterte Nationen hvilke konsekvenser sterk kulde og lite nedbør har fått for villaksen i en del regulerte vassdrag denne vinteren. I Skjomen i Nordland har blant annet hytteboere ved elva Skjoma dokumentert funn av laks på over ti kilo som er frosset fast i isen på grunn av liten vannføring. Samtidig frykter grunneiere og forvaltere i flere kjente laksevassdrag at millioner av villaksrogn og yngel er gått tapt i vinter på grunn av nesten tørrlagte og noen steder bunnfrosne elver.

Opprører Stortinget

Situasjonen med bunnfrosne elver og fastfrosne laks har opprørt flere miljøorganisasjoner og stortingsrepresentanter. Blant annet har stortingsrepre-

sentantene Willfred Nordlund (Sp) og Åsunn Lyngedal (Ap) fra Nordland nylig stilt spørsmål til energiministeren og etterlyst nye grep og rask handling fra kraftselskap og myndigheter. Dette for å sikre større vannføring i elvene, og dermed redde både villaks, rogn og yngel fra å fryse i hjel.

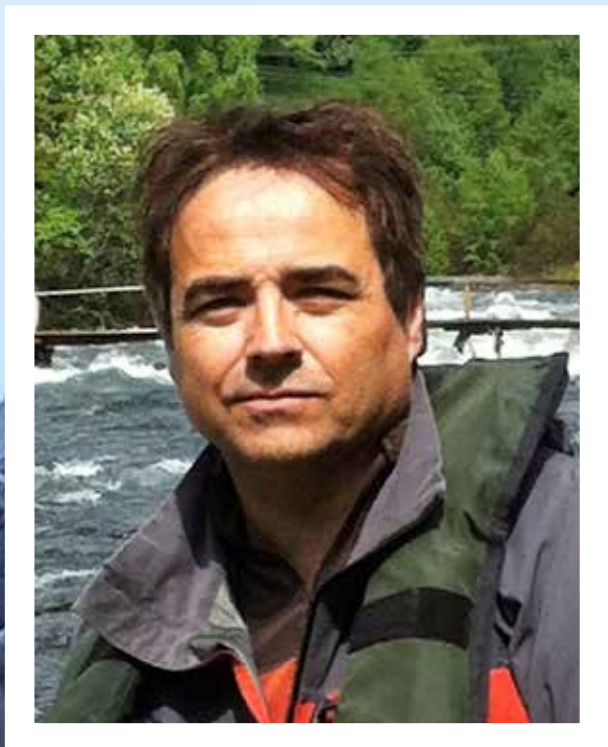
Jensen understreker at SalmonCamera med anmeldelsen av Statkraft ønsker å utfordre tolkningen av konsesjonsvilkå-

Ingen garanti

«Under de forholdene vi opplever nå er det begrenset hva vi kan gjøre, og vannslipp er ingen garanti for å hindre ising»

Dag Smedbold, regiondirektør for region Nord-Norge i Statkraft

Reagerer: Daglig leder i villaksorganisasjonen SalmonCamera, Rune Jensen, reagerer kraftig på lidelsene villaksen utsettes for når den fryser fast i regulerte elver med liten vintervannføring. Her på befaring i den regulerte Årøyelva i Sogn og Fjordane.

Foto: Frederik Mowinckel

t denne vinteren.

Foto: Geir Solmo

Kritiseres: Statkraft får kraftig kritikk denne vinteren etter minimal vintervannføring i en del regulerte elver der storlaks, yngel og rogn fryser fast i isen. Her kraftverksjef i Statkraft, Christian Povenius (t.v.) som viser rundt olje- og energiminister Tina Bru (H) under besøk i Alta-kraftverket høsten 2020.

Foto: Olje- og energidepartementet

konsesjonslovgivningen, men glemmer å se på overliggende lovverk. Blant annet sier lov om dyrevelferd at det forbudt i Norge å sette et dyr i hjelpeløs tilstand – og laks er per definisjon et dyr, sier Jensen.

Kommunikasjonsansvarlig i Norske Lakseelver, Pål Mugaas, opplyser til Nationen at de gjennom vinteren har fått flere meldinger om sprengkulde kombinert med lite snø som rammer både regulerte og uregulerte laksevassdrag.

– Den siste tiden har det kommet stadig nye opplysninger om hvordan våre ville laksefisker får gjennomgå i regulerte elver. Vannet fryser til is og skaper problemer både for overvintrende villaks, yngel og rogn i en del vassdrag, sier Mugaas.

Mange er bekymret

Han viser til at i blant annet elver som Skjoma i Nordland dør laksen på grunn av manglende minstevannføring, og i Åbjøravassdraget er resultatet det samme.

– Fellesnevneren her er kraftselskapenes ansvarsfraskrivelse. «Vi forholder oss til driftsreglementet», er omkvedet fra blant andre Statkraft og Helgeland Kraft/NTE. Det er sikkert riktig, noe som understreker behovet for revisjoner og innføring av fornuftige vannføringsregimer i de regulerte elvene våre, sier Mugaas og legger til

– Spesielt fordi det fortsatt er nok av politikere som drømmer om å legge de siste vassdragene i rør. Det kommer stadig opp forslag om å bygge ut vernede vassdrag.

Regiondirektør for region Nord-Norge i Statkraft, Dag Smedbold, viser til at det i vinter har vært en helt spesiell værissuasjon, der både regulerte og uregulerte vassdrag har innfrysingsproblematikk.

Avviser miljøkriminalitet

– Påstander om at Statkraft i denne uvanlig kalde vinteren har begått miljøkriminalitet, vil jeg på det sterkeste avvise, sier Smedbold til Nationen.

Faksimile Nationen 19. februar 2021

Faksimile Nationen 13. februar 2021

– Mange reagerer på at Statkraft ikke har sluppet mer vann i vassdrag som Skjoma for å unngå at elva fryser til is?

– Under de forholdene vi opplever nå er det begrenset hva vi kan gjøre, og vannslipp er ingen garanti for å hindre ising. Slippes vann med temperatur nær frysepunktet på toppen av bunnfrossen elv med lufttemperatur godt på minus-siden, så smelter ikke isen veldig fort. Mer vann vil flyte over de deler som er bunnfrost og kunne føre til ytterligere ising, sier Smedbold og legger til:

– Skjomen-anlegget er heller ikke bygget med tilpassede tappemuligheter oppe i reguleringsområdet, da det ikke er krav om minstevannføring eller slipp av vann fra regulerte deler av vassdraget.

Kraftverksjef i Statkraft, Ole Christian Povenius, sier til Nationen at vinteren så langt i år har vært spesiell med blant annet mye kulde og lite nedbør i nord.

– Utfordringer med bunnfrossen is, som kan true både villaks, rogn og yngel, er derfor ikke spesielt for Skjoma-vassdraget denne vinteren. Vi forholder oss til konsesjonen. Det var kaldt og tørt i både 2018 og 2014, og undersøkelser av fiskebestanden i årene etter viste at dette ikke utgjorde noen krise i rekruttering av laks i vassdraget. I tillegg viser flere undersøkelser at en betydelig del av lakserogna overlever, selv om deler av elva bunnfryser, sier Povenius.

Lars Kristian Steen
redaksjonen@nationen.no

rene og konsesjonslovgivningen i rettsvesenet.

– Dette fordi det bryter med vår rettsforståelse. Selv om kraftselskapene har en rettighet, så gir det dem ikke carte blanche til ikke å følge annet lovverk. Vi ser at det er en masse kraftstasjoner som på en måte opplever at de er «uangripelige» og ikke kan utfordres juridisk fordi de har fått en konsesjon uten konsesjonsvilkår, sier Jensen

Han påpeker videre at innfrysing av laks og ødelegging av gytegrøper også skjer naturlig i elver som ikke er regulerte.

– Det er naturens gang. Likevel skjer det oftere der grådige kraftutbyggere ser seg blind på økonomi. Naturen kan vi ikke gjøre noe med – mens kraftverkene kan sette inn tiltak.

Arrogant av Statkraft

Han understreker at SalmonCamera ikke er motstandere av

vannkraft – og i enkelte elver er det også blitt en mer stabil vintervannføring etter at de ble regulerte.

– Vi vil med anmeldelsen vår sette søkelys på disse verstingelvene, som er gitt en kraftkonsesjon uten miljøvilkår, og der vi føler kraftselskapene tar seg vel mye til rette for å maksimalisere den siste 50-øringen i gevinst, sier Jensen og fortsetter:

– Når for eksempel Statkraft, som tilfellet er i Skjoma-vassdraget, blir gjort bevisst på problemstillingen, men likevel velger å slippe bare 0,08 kubikk (80 liter) i sekundet, da oppleves det som utrolig arrogant.

I hjelpeløs tilstand

Jensen framholder at i dette tilfellet har Statkraft tatt et valg i en situasjon der de vet at konsekvensene blir at rogn, yngel og laks fryser fast i isen.

– De velger å forholde seg til